

УДК 141.7:[130.2:796]

БІЛОГУР В.Є.

доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри теорії і методики фізичного
виховання та спортивних дисциплін
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького
(Мелітополь, Україна) bilovlada@mail.ru

ПАРАДИГМА ЛЮДИНОВИМІРНОЇ СУТНОСТІ СПОРТУ ЯК ВИЯВЛЕННЯ І САМОРОЗГОРТАННЯ СУТНІСНИХ СИЛ ЛЮДИНИ

В статті досліджується парадигма людиновимірної сутності спорту як інституціоналізованої соціальної практики сучасного суспільства, направленої на формування сутнісних сил людини, що розвиваються на шляху до власного розвитку; проаналізовано сучасні підходи до визначення взаємодії людини, суспільства, природи з метою концептуалізації поняття «людиновимірності» і визначення основних теоретичних індикаторів людиновимірних відносин у сфері спорту; виявлено принципи аналізу міри людиновимірності соціальних практик людини, що реалізуються у сфері спорту; проаналізовано соціокультурний потенціал спорту як соціальної практики та показано внутрішню суперечливість людини спорту; досліджено культурні виміри спорту і критерії людиновимірного розвитку.

***Ключові слова:** парадигма, людиновимірна сутність, спорт, сутнісні сили людини, холізм, олімпізм, цілісність особистості, самореалізація, соціокультурний потенціал спорту*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями

Актуальність дослідження проблем філософії спорту у третьому тисячолітті набуває першочергового значення, так як у центрі осмислення буття людина у її багатоманітних відношеннях з світом природи і створеною «другою природою», тобто світом суспільства і культури. Людська цивілізація у значній мірі перетворює як оточуюче середовище, соціальні інститути організації людської життєдіяльності, так і саму людину. Все це з неминучістю впливає на самі значні зміни у всі сферах людської життєдіяльності, постільки сьогодні практично вся сукупність соціальних зв'язків і феноменів базується принципово на якісно нових нормах, цінностях, правилах. Особливу увагу при цьому притягують ті сфери, які найбільш тісно пов'язані з створенням умов для повноцінного відтворення людини у всьому багатстві його сутнісних сил. Немає сумніву у тому, що особливе місце у цьому ряду займають фізична культура і спорт, всі види діяльності, які виступають у якості засобів перетворення природи людини як суспільного індивіда. У зв'язку з цим необхідність глибокого аналізу проблем фізкультури і спорту, що направлені на перетворення сутнісних сил людини, сьогодні в умовах глобалізації є найбільш гострими, так як спорт є явищем вкрай амбівалентним і суперечливим. Спорт розглядається як сфера суспільного життя, у рамках якого формуються і виявляються найкращі

людські якості, відбувається становлення людини як духовно-тілесної істоти. Разом з тим формується здатність спорту створювати і негативні стимули для розвитку особистості, пов'язані з комерціалізацією і професіоналізацією спорту. Тому актуальною є проблема приближення сучасного спорту до меж людиновимірності спорту як виявлення і само розгортання сутнісних сил людини. «Так, у методологічній підготовці, що пов'язана із знанням про те, як отримати нове знання, світоглядна навантаженість повинна працювати повною мірою, а саме: вона мусить спиратися на найважливіші тенденції розвитку сучасної науки, зокрема на орієнтацію на людину, на людиномірність науки» [1, С.193]. Справа в тому, що проблема спорту, його місця в сучасному світі є не лише актуальною теоретичною проблемою, але й гострою соціальною проблемою, що зачіпає основи людського буття.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Проблемна ситуація

У спорті людина розкриває і виміряє фізичні і ментальні можливості людини, проте створюється і загроза виходу за межі цих можливостей, за межі допустимо граничних для індивіда напруги сил. Хороше осмислення даного блоку проблем дозволяє розібратися в особливостях сучасного етапу розвитку спорту, складних суперечностях світоглядних установок, цінностей, регулятивів і практик, що характеризують спортивне життя сьогодні. Отже, аналіз самої логіки проблем, особливостей і тенденцій розвитку спорту як специфічної соціальної практики потребує звернення до більш широкого контексту – соціокультурного. При цьому слід враховувати, що сучасний стан суспільства, культури, різних елементів соціокультурного простору, у тому числі спорту, у значній мірі пов'язано з зі становленням людино-машинного середовища проживання, породженого технократизмом, що потребує осмислення даних явищ як факторів впливу на феномен спорту. Кризові явища, що зустрічаються у світі спорту, виявляються у тенденціях порушення меж людської співрозмірності, визначення перспектив його розвитку, а головне – виявлення засобів, застосування яких сприяє внесенню негативних засобів для гуманізації сферу спорту. «Сучасна культура, наділивши людину функціями творця, деміурга, щодалі менше уваги приділяє екзистенційній сутності людини, змінюючи духовну глибину ідеалом миттєвого успіху. Виникає людина нової ментальності, нової форми культурної творчості» [2, С.179].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми

Ми приєднуємося думки, що сфера спорту по своїй суті є людиновимірною та її основи по своїй природі є людинодоцільними, так як направлені на людину та її саморозвиток. З цієї точки зору ми солідарні з філософами світового масштабу Х. Ортега-і-Гассет і Й. Хейзінга, які стверджують можливість досягнення сутності спорту (культури в цілому) завдяки дослідженню феномена гри, а також через виявлення ролі і значення

глибинної життєвої активності людини – спонтанної і необов'язкової, що немає зовнішньої цілі і вказує на збиткову повноту людських можливостей. Більш конкретний аналіз спорту як природної ігрової діяльності належать американським дослідженням А. Інґхем і Дж. Лоу. З іншої сторони, аналізуючи соціальні практики спорту як простору розгортання сутнісних сил людини Ж.Ебер (1925) та А.Пуні (1959) вказують на той соціальний механізм, який по суті конститує спорт у якості змагальної форми людських взаємовідносин, в умовах зростаючого розриву між цілями і засобами сучасних змагальних практик, що актуалізують проблеми людиновимірності спорту. Тому виникає проблема переосмислення взаємовідносин фізичної культури і спорту, у будь-якому випадку його комерційної форми. Спорт як формалізована змагальність, що має легітимний статус, є актуалізацією онтологічної сутності змагальності в соціальному і культурному бутті. Спортивна змагальність сприяє не тільки збільшенню фізіологічних показників фізичної сутності людини, але й розвиває повноцінну особистість, і направлена на те, щоб контролювати боротьбу потягів і бажань. Як відмічає М.Зайцев у статті «Криза антропоцентризму і проблема людської індивідуальності», «Здійснення індивідуальним буттям, втілення у своїх життєвих планах особистісної цілісності стає все більш проблематичним, оскільки вступає в протиріччя з технізованою системою соціальних відносин, які вимагають від людини одного – бути функціональною» [3, С.214]

Спортивний аспект дослідження людиновимірної сутності спорту як виявлення і саморозгортання сутнісних сил людини представлений роботами В.Білогур, В.Столярова, Ю.Сегала, Н.Візітей. Сьогодні як ніколи загострюється проблематика з аналізом місця і ролі людини у сучасному спорті і міри співвідношення різних сторін його природи у дихотомії «природне-соціальне», «біологічне-соціальне», «фізичне-духовне». Саме філософія спорту намагається подолати вузькість аналогічних трактувань, пов'язаних з тим, що індивід виступає в основному як носій тільки фізичних якостей, але наголошує на необхідності формування особистості як духовно-тілесної цілісності, базуючись на ідеї біосоціальної природи людини. Тим більше, що сьогодні в умовах глобалізації достатньо активно досліджується тенденція змін сутнісних сил людини спорту в контексті соціальних практик в умовах трансформації взаємовідносин «людина-соціум-культура-людина», взаємодії фізичної сутності людини і розвитку сутнісних духовних сил з метою реалізації творчого потенціалу цілісної особистості. «Цілісна спортивна особистість повинна мати розвинену свідомість і самосвідомість, що включає усвідомлення психічної регуляції деяких важливих сторін активності. При цьому слід включати до аналізу цілісності особистості єдність матеріальних засад і духовного змісту психіки людини, так як людина представляє собою єдність духу і тіла, то й повинна реагувати на дихотомію свого існування не тільки через посередництво думки, але й усім процесом своєї життєдіяльності, своїми почуттями і діями. Філософія спорту,

яка тільки не сформована, орієнтує на виявлення людського змісту відносин, тому вона передбачає зрозуміти спорт як самореалізацію людини, одним з шляхів якого виступає процес опредмечення, що перетворюється на об'єктивацію його суб'єктності та індивідуальності» [4, С.217-218].

Основні колізії, що пов'язані зі сферою сучасного потру, так чи інакше пов'язані з технократичними тенденціями, і особливо проявляються на сучасному етапі глобалізації. Ще Н.Бердяєв у роботі «Людина і машина», роздумуючи про особливості людино-машинного суспільства, звернув увагу на антигуманність техніки і на те, що в технічній цивілізації навіть спорт може стати засобом руйнування людини як вираження кризових і катастрофічних рис сучасної цивілізації. Очевидною стає потреба у створенні способів визначення людської співмірності і особливо розвитку спорту як специфічного засобу виміру людських можливостей і здібностей людини. Тим більше, що людиновимірність спорту не концептуалізована у якості самостійного наукового напрямку дослідження у соціальній філософії і філософії спорту, тому визначає самостійний науковий напрямок дослідження, направлений на розгортання сутнісних сил людини та його детермінацію як виду соціальної практики.

Основна мета - сформувати парадигму людиновимірної сутності спорту як виявлення і саморозгортання сутнісних сил людини.

Дана мета реалізується в наступних задачах:

- дослідити людиновимірну сутність спорту як інституціоналізовану соціальну практику сучасного суспільства і сутнісних сил людини, що складають ядро його взаємодії з суспільством і природою на шляху до власного розвитку;

- проаналізувати сучасні підходи до визначення взаємодії людини, суспільства, природи з метою концептуалізації поняття «людиновимірності» і визначити основні теоретичні індикатори можливої моделі людиновимірних відносин у сфері спорту;

- виявити принципи аналізу міри людиновимірності соціальних практик людини, що реалізуються у сфері спорту;

- проаналізувати соціокультурний потенціал спорту як соціальної практики та показати внутрішню суперечливість людини спорту;

- - дослідити культурні виміри спорту і міру його людиновимірності у якості потенціалу його людиновимірного розвитку.

Виклад основного матеріалу

Людиновимірна сутність спорту як виявлення і саморозгортання сутнісних сил людини у сучасному суспільстві потребує його інституціоналізації, що направлена на виявлення його сутнісних сил в умовах комерціалізації спорту. Трансформація людини від змагальності до досягнення результативної спортивної стратегії, при якій кінцевий результат досягнень спорту не втрачає зв'язку з розвитком сутнісних сил людини – це мета, яку ми маємо довести, що спорт не повинен втрачати гармонію між

гуманістичною. сутністю спорту і засобами її досягнення, які кладуться в основу результату, що втрачає людиновимірну сутність спорту. Це потребує перегляду принципів організації як спорту, так і його взаємодії з фізичною культурою на користь збереження цілісності їх соціокультурної призначеності, що сприяє більш повному розкриттю сутнісних сил людини. Виявлення цієї суті людини можливо за умов використання положень про біосоціальну природу людини, змагальність як одну з форм людських відносин, гри як форми культури, універсальності людської природи, культури спорту як виявлення людинотворчості. «Спорт – це психологічна умова людського існування, внутрішнього духовного життя людини, так яке він відтворює активне відношення індивіда до світу і виявлення її місця у світі; це проблема самої екзистенції, активний і діяльнісний процес по запереченню рабської необхідності» [5, С.46].

Характер взаємодії природи, суспільства і людини в сучасних умовах акцентує увагу на тому, що сутність людської природи підтверджує думку про намагання людини вийти за межі людської природи і свого віту. Намагаючись при цьому обійти закони природи та історії. Ця характерна особливість людської природи є закономірністю вибудовування відносин людини з оточуючим світом, в зв'язку з чим виникає проблема дуалізму трансгресивної творчості, яка, з однієї сторони, позитивно розширяє сферу самореалізації людини, а з іншої, негативно руйнує все створене людиною.

Саме у цій трансгресивності творчості і виникає проблема людиномірності світу, створеного самою людиною у вигляді соціальних практик, однією з яких і є спорт. Головна загроза, яка виникає при цьому, - це загроза вступу у нелюдиномірний світ, повний агресії, у якому відбувається зіткнення культури, соціуму і людини. Головною характеристикою соціальних реалій спорту як необхідності визначення того оптимуму буття і тієї його міри, у якому людина виявляє свої можливості володіти природними і духовними силами, направленими на фізичний, культурний і духовний розвиток особистості, факторами їх розвитку, що містяться у фізичному загартуванні, культурі і духовності. При цьому людиномірність у свою чергу має два аспекти: по-перше, світ розглядається як реальність, обмежена можливостями людини; по-друге, безмежність можливостей спорту свідчить про безмежність самої людини («людське вмістилище людських сутностей»), направлених на подальший розвиток сутнісних родових сил людини, а не самозамикання їх у самій собі, тобто наявність виходу за межі людського простору і розширення фізичних можливостей людини, навіть, якщо вона знаходиться і «на межі» їх розвитку. Істотними сторонами людиновимірності у світі спорту є визначення міри співвіднесеності модифікованих тілесних властивостей індивіда, а також психічних його характеристик (волі, стійкості, витримки, врівноваженості, стійкості) і моральних характеристик (почуття відповідальності, товариськості, моралі), співвіднесених за принципом гармонії і не порушення цілісності особистості. Один із шляхів оновлення філософії – це «шлях

радикального оновлення філософії, глибокого осмислення духовної ситуації нашого часу й надання суспільству нового імпульсу до смислотворення... Втім певна криза, спричинена постмодерністськими новаціями, має бути подолана розробкою нових підходів до аналізу «життєвого світу» людини в умовах множинності інтерпретацій [6, С. 201].

Спорт як культурне явище продовжує виступати частиною більш обширно сфери – сфери фізичної культури, яка покликана перетворювати природну його спрямованість у культурно-оформлену тілесність, тобто трансформувати морфологічні характеристики тіла у відповідності з культурними ідеалами людини. Через посередництво спорту фізична культура виконує функцію людиномірності. Для фізичної культури ця функція є однією з складових її основної функції розвитку і удосконалення людської тілесності. Для спорту вона є головною і вражає його природу, так як завдяки спорту очевидними є ті фізичні і ментальні можливості, якими володіє людина. Спорт, сформований у рідніщі античної культури і як такий, що зберіг свої соціокультурні основи, спирається на принципи універсалізму та активізму, які лежать сонові всієї багатоманітності конкретних смислів людської діяльності, детермінують пафос і ціннісну їх будову. Згідно зі своєю основною інтенцією такий спорт є простором розгортання сутнісних сил людини, зберігаючи свою природно задану цілісність, сприяючи розширенню людських можливостей [7].

Відношення «Я-Інший» у спорті є багатоплановим, так як воно включає у якості іншого не тільки суперника, але й партнера, суддю, глядача. Проте центральним іншим все ж таки виступає суперник. У відношенні до суперника спортсмен знаходиться у стані змагальності, яка всередині себе здатна роздвоюватися на «позитивний полюс» - змагальність (взаємопокладання себе та Іншого) і «негативний» - конкретність (самоутвердження себе за рахунок Іншого). Обидва моменти знаходяться у динамічному стані, так як висунення одного з них на перший план створює негативний (конкурентний) чи позитивний (партнерський) модули спортивної конкуренції.

На нашу думку, сучасний спорт підійшов до меж «людиномірності», так як він надає максимальні навантаження для тіла і духу, що дозволяє вважати його одним з ареалів антропологічного навантаження (термін С.С.Хоружого). За межами цієї межі - вихід у смерть, кризу самосвідомості, травму. Тому порушення людиновимірності вносить у спорт момент антигуманності, руйнації особистості [8].

Романтична концепція олімпізму вбачає у спорті сферу холистичного (цілісного) розвитку людини, орієнтованої на комунікацію, що базується на законах справедливості і чесності. Тому ідеали олімпізму людиновимірні і гуманістичні. Проте сучасний спорт порушує принцип холізму, він розкриває фізичні і психологічні особливості людини вибірково і одностороннє, з орієнтацією на соціальну кон'юнктуру і професійну систему норм. Наявність

конкурентного моменту у спорті дозволяє йому органічно вписатися у сучасне ринкове суспільство, поступаючись правдою і справедливістю заради комерціалізації і прагматичних інтересів. Сучасному спорту властива орієнтація на технократичні ідеали, машинерію, що передбачає можливість переробляти і перекроювати людську тілесність штучним шляхом, створювати «квазілюдину» на основі використання зверхсучасних технологій. У цьому випадку знову протрушується людиновимірність як складова спрямованість сучасної спортивної діяльності.

Аналізуючи феномен сучасного спорту, відмітимо, що сучасний спорт охоплює різницю соціокультурних засад, які мають різний потенціал людиновимірності. З однієї сторони, спорт охоплює змагальність у сфері фізичних і психічних можливостей людини, є типовим феноменом західної культури, що носить активістський атональний характер. Культ успіху поряд з культом тіла виступає найважливішою цінністю, що мотивує спортсмена, який завжди хоче отримати максимально-високий результат, виходячи за межі своїх можливостей, що означає перемогу. З іншої – спорт як складні практики духовно-тілесного удосконалення, оснований на особливому типі світогляду, поєднує воедино людину і одухотворену природу.

Людиновимірна сутність спорту як виявлення і саморозгортання сутнісних сил людини пов'язана у наші дні з необхідністю олімпійської ідеї холізму – ідеалу цілісного людського розвитку на основі цінностей добра, миру, справедливості, толерантності, відповідальності. Гуманізація спорту в контексті його онтологічного і смислового простору людиновимірності передбачає його розвиток як у контексті «великого», так і масового спорту, що потребує розвиток сучасного спортивного мислення і практики спорту. Без людиновимірності як характерної риси сучасного спорту не може розвиватися сучасний спорт, в основі якого повинен бути повноцінний розвиток сутнісних сил людини як цілісної особистості. Спорт володіє великою сукупністю властивостей, що викликають інтерес до спорту, визначає його цільові, структурні і змістовні характеристики. Однією з основних характеристик спорту як цілісності є встановлення його системної якості людиновимірності, без якої спорт не може розвиватися.

У людиновимірності як критерія спортивної діяльності перехресшуються продукти природного і соціального буття, буття і свідомості, індивідуального і суспільного, об'єктивного і суб'єктивного, що складає інтегральну єдність холізму як цілісності особистості. Ця єдність дозволяє сформувати у людині такі біосоціальні якості, при якій вони одночасно є функцією суспільства і функцією творця даного суспільства як його суб'єкта перетворюючої діяльності. Іншим моментом концептуального характеру виступає розуміння того, що сутність людської природи характеризується вічним намаганням вийти за межі самого себе і свого світу, намагаючись при цьому обійти закони природи і історії, щоб створити потребу у визначенні людиновимірності всієї його діяльності. Постільки людина є мірою всіх речей, отже її істотні сили виступають основними

критеріями міри людиновимірності того простору, у якому здійснюється людська сутність. Проблема людиновимірності фактично розпадається на два аспекти. Згідно першого, світ розглядається як реальність, обмежена можливостями людини, друга сторона проблеми людиновимірності розкривається через контекст необмежених можливостей самої людини. Спорт розвивається в контексті цінностей: з однієї сторони, духовної культури як синтезу вищих моральних цінностей, пріоритету морального над матеріальним, розуміння людиною своєї людської сутності і обов'язку; а, з іншої, - фізичної

культури, що проявляється у мотиваційно-ціннісній орієнтації особистості з орієнтацією на фізичну досконалість у якості фундаменту перетворюючої діяльності. Ми солідарні з авторами, які розглядають спорт як сферу граничних виявів людини, діяльності, у ході яких здійснюється вихід за межі «звичного» у людському житті, повсякденного і рядового. У спорті реалізуються «граничні» потенції, що відкриваються як самим спортсменом, так і співучасниками спортивних подвій. У силу цього конституючим елементом, принципом спортивного буття є людиновимірність як смислоутворююча складова культури, що реалізується у різноманітних спортивних соціокультурних формах. Будучи невід'ємним елементом культури і найважливішим механізмом соціального відтворення, спорт представляє собою субстанцію розгортання сутнісних сил людини. Завдяки спорту стають очевидними ті фізичні і ментальні можливості, якими володіє людина. Місце спорту в онтологічному просторі культури визначається його здатністю виявляти межі можливої реалізації можливостей, якими володіє людська тілесність.

Проблема визначення функцій спорту виокремлює два аспекти: 1) генетичний; 2) потребнісно-мотиваційний, який пов'язаний з потребами людини вийти за межі можливого і саме здійснити рух до них, що є важливими умовами людинотворчості. Все це свідчить про те, що у спорті закладені можливості реалізації людиновимірної функції культури. Граничні засади, що виявляються у світі спорту, пролонгуються на базові шари культури, в яких формується відношення індивіда до самого себе як частини цього світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Людиномірність гармонізації культурно - освітнього простору особистості: методологія, експертиза та психолого - педагогічні рецепції: монографія [за заг. ред. Т. С. Троїцької] / Аносов І. П., Молодиченко В. В., Троїцька Т. С.- Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2012.- 378 с.*

2. *Гуманізм. Людина. Екзистенція: Матеріали 25-х Міжнародних людинознавчих філософських читань (Дрогобич, 2013 р.) / Ред. кол. В. С.Возняк (головний редактор), О. А. Ткаченко, В. В. Лімонченко. - Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2013. - 297 с.*

Парадигма людиновимірної сутності спорту як виявлення і саморозгортання сутнісних сил людини

3. *Визначальні виміри сучасного філософсько - антропологічного знання // Зб. наук. праць: Філософсько - антропологічні студії'2013.- К.: Стилос, 2013. - 351 с.*
4. Білогур В. Є. *Формування культурних засад становлення цілісної особистості у світі спорту (філософсько - антропологічний дискурс) В. Є. Білогур // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб.наук.пр.] - Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2015.- Вип. 60.- С.216-226.*
5. Білогур В.Є. *Філософія спорту: теоретико-методологічний контекст: Монографія / В.Є.Білогур.- Дніпропетровськ: Акцент ПП, 2014.- 264 с.*
6. *Модернізація соціогуманітарного простору: історичний досвід, виклики та перспективи. Збірка матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 14-15 травня 2015 р.- Житомир-Вінниця, 2015. - 322 с.*
7. *Человек и общество: ноосферное развитие: [монография / О.С.Анисимов, Г.В. Атаманчук, В.К. Батурун и др.; под ред. В.Н. Василенко и др.] - Москва: Белгор. обл. типогр., 2011.- 485с.*
8. *Воронкова В.Г. Метафізичні виміри людського буття (проблеми людини на зламі тисячоліть) / В.Г.Воронкова. - Запоріжжя: Павел, 2000. - 176 с.*
9. *Мельник В.В. Становлення і розвиток культурної політики в умовах глобалізації/ В.В.Мельник //Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: зб. наук. пр. - Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2014. - Вип.58. - С.148-156.*
10. *Базалук О.А. Философия образования в свете новой космологической концепции. Учебник. – К.: Кондор, 2010. – 458с.*
11. *Визитей Н.Н. Социология спорту / Н.Н.Визитей // Киев: Олимпийская литература, 2005.-248с.*
12. *Воронкова В.Г. Філософія розвитку сучасного суспільства: теоретико-методологічний контекст: монографія / В.Г.Воронкова.- Запоріжжя: РВВ ЗДІА, 2012.- 262 с.*
13. *Екзистенційні виміри філософсько-антропологічного пізнання: творча спадщина В.Шинкарука: матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. 14 квітня 2011р. / Київ. Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Т-во «Знання» України, Ін-т філософ. ім. Г.С.Сковороди НАН України, Ун-т сучас. знань.- К.: Т-во «Знання» України, 2011.- 350с.*
14. *Білогур В.Є. Формування концепції цілісної особистості: теоретико-методологічні виміри / Білогур В.Є. // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб.наук.пр.] – Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2014.- №59.- С.192-203.*
15. *Воронкова В.Г. Філософія глобалізації: соціоантропологічні, соціоекономічні та соціокультурні виміри: [Монографія] / В.Г.Воронкова. - Запоріжжя: Видавництво ЗДІА, 2010.- 272 с.*

REFERENCES

1. *Людиномірність гармонізації культурно - освітнього простору особистості: методологія, експертиза та психолого - педагогічні рецепції: монографія [за заг. ред. Т. С. Троїцької] / Аносов І. П., Молодиченко В. В., Троїцька Т. С.- Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2012.- 378 с.*
2. *Гуманізм. Людина. Екзистенція: Матеріали 25-х Міжнародних людинознавчих філософських читань (Дрогобич, 2013 р.) / Ред. кол. В. С.Возняк (головний редактор), О. А. Ткаченко, В. В. Лімонченко. - Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2013. - 297 с.*
3. *Визначальні виміри сучасного філософсько - антропологічного знання // Зб. наук. праць: Філософсько - антропологічні студії'2013.- К.: Стилос, 2013. - 351 с.*
4. *Білогур В. Є. Формування культурних засад становлення цілісної особистості у світі спорту (філософсько - антропологічний дискурс) В. Є. Білогур // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб.наук.пр.] -*

Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2015.- Вип. 60.- С.216-226.

5. Білогур В.Є. Філософія спорту: теоретико-методологічний контекст: Монографія / В.Є.Білогур.- Дніпропетровськ: Акцент ПП, 2014.- 264 с.

6. Модернізація соціогуманітарного простору: історичний досвід, виклики та перспективи. Збірка матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 14-15 травня 2015 р.- Житомир-Вінниця, 2015. - 322 с.

7. Человек и общество: ноосферное развитие: [монография / О.С.Анисимов, Г.В. Атаманчук, В.К. Батулин и др.; под ред. В.Н. Василенко и др.]- Москва: Белгор. обл. типогр., 2011.- 485с.

8. Воронкова В.Г. Метафізичні виміри людського буття (проблеми людини на зламі тисячоліть) / В.Г.Воронкова. - Запоріжжя: Павел, 2000. - 176 с.

9. Мельник В.В. Становлення і розвиток культурної політики в умовах глобалізації/ В.В.Мельник //Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: зб. наук. пр. - Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2014. - Вип.58. - С.148-156.

10. Базалук О.А. Философия образования в свете новой космологической концепции. Учебник. – К.: Кондор, 2010. – 458с.

11. Vizitey N. Sociology of sport / N. N. Vizitey // Kiev, Olympic literature, 2005.-248 p.

12. Voronkova V. Philosophy of modern society: theoretical and methodological context: monograph / V. G. Voronkov.- Zaporozhye: RF ZSEA, 2012.- 262 p.

13. The existential dimension of philosophical-anthropological knowledge: the scientific heritage of V. Shynkaruk: proceedings of the international.Sciences.-practical. Conf. April 14, 2011. / Kiev. NAT. Univ ei. Taras Shevchenko, "Knowledge" of Ukraine, Institute of philosopher. them. G. Skovoroda of the national Academy of Sciences of Ukraine, University Adv. knowledge.- К.: Т-"Knowledge" of Ukraine, 2011.- 350 p.

14. Bilohur V. The formation of the whole person concept: theoretical and methodological dimensions / Bilagor V. // Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhya state engineering Academy: [Coll.Sciences.PR.] – Kiev: Publishing house of ZSEA, 2014.- No. 59.- P. 192-203.

15.Voronkova V. Philosophy of globalization: sockanathan, socioeconomic and sociocultural dimensions: [Monograph] / V. G. Voronkov. - Kiev: Publishing house of ZSEA, 2010.- 272 p.

БИЛОГУР, В.Е. - доктор философских наук, профессор кафедры теории и методики физического воспитания и спортивных дисциплин Мелитопольского государственного педагогического университета имени Богдана Хмельницкого, (Мелитополь, Украина)

E-mail: bilovlada@mail.ru

ПАРАДИГМА ЧЕЛОВЕКОМЕРНОЙ СУЩНОСТИ СПОРТА КАК ВЫЯВЛЕНИЯ И САМОРАЗВОРАЧИВАНИЯ СУЩНОСТНЫХ СИЛ ЧЕЛОВЕКА

В статье исследуется парадигма человекомерной сущности спорта как институализированной социальной практики современного общества, направленной на формирование сущностных сил человека, которые развиваются на пути к собственному развитию; проанализированы современные подходы к определению взаимодействия человека, общества, природы с целью коцептуализации понятия «человекомерности» и определения основных теоретических индикаторов человекомерных отношений в сфере спорта; выявлены принципы анализа меры человекомерности социальных практик человека, которые реализуются в сфере спорта; проанализирован социокультурный потенциал спорта как социальной практики и раскрыта внутренняя противоречивость Парадигма людиновимірної сутності спорту як виявлення і саморозгортання сутнісних сил людини

человека спорта; исследованы культурные измерения спорта и критерии человекомерного развития.

Ключевые слова: парадигма, человекомерная сущность, спорт, сущностные силы человека, холизм, олимпизм, целостность личности, самореализация, социокультурный потенциал личности

BILOGUR, VLADA - Doctor of Philosophy, professor of Department theory and methodology of physical education and sport of disciplines, Melitopol State Pedagogical University named after Bogdan Khmelnytsky (Melitopol, Ukraine)

E-mail: bilovlada@mail.ru

PARADIGM DIMENSIONAL MAN ESSENCE OF SPORT AS IDENTIFY AND SELF-MAXIMIZE ESSENTIAL POWERS OF MAN

This article examines the paradigm chelovekomernaja essence of sport as an institutionalized social practice of modern society, leading to the formation of the essential powers of man, which develop on the path to self-development; analyzes modern approaches to the definition of the interaction between man, society and nature for the purpose of conceptualization the concept of "chelovekomernaja" and the identification of key theoretical indicators chelovekami relations in the field of sports; identified principles of analysis measures chelovekomernaja social practices, which are implemented in the field of sports; analyzed socio-cultural potential of sport as a social practice, and reveals the internal contradiction of human sport; researched cultural dimensions of sport and criteria chelovecheskogo development.

Keywords: paradigm, dimensional men essence, sport, the essential powers of man, holism, Olympism, integrity, personality, self-actualization, social and cultural potential of the individual

Дата надходження рукопису 25.08. 2015 року

Рекомендовано до публікації 30.08.2015 року